

22. 9. 2006

ID: 43377

Zákon o půdě - vrácení náhrady za vyvlastnění

Jestliže oprávněné osobě nebyl vydán majetek, ale pouze se počítá s nejistou náhradou v budoucnu, není důvod, aby tato osoba vracela náhradu za vyvlastněný majetek, jenž jí nebyl vydán ani nahrazen.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1236/2004, ze dne 31.8.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce České republiky - Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, proti žalovanému F. M., zastoupenému advokátem, o 43.948,90 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Karviné pod sp.zn. 21 C 324/99, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 28.1.2004, čj. 11 Co 509/2003-104, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28.ledna 2004, čj. 11 Co 509/2003-104, a rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 3.března 2003, čj. 21 C 324/99-75, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Karviné k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce uplatnil proti žalovanému jako dědici oprávněné osoby nárok na vrácení náhrady, která byla vyplacena jeho právnímu předchůdci při vyvlastnění pozemků za účelem výstavby sídliště. Svůj nárok založil na ustanovení § 6 odst. 3 zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o půdě").

Okresní soud v Karviné žalobě vyhověl a Krajský soud v Ostravě v odvolacím řízení jeho rozsudek potvrdil. Soudy vyšly ze zjištění, že pozemkový úřad - Okresní úřad v K. rozhodl 25.3.1996, že oprávněné osobě O. Š. se vydává pozemek č. 3436/47 v K. ve výměře 0,3258 ha a nevydávají se jí další pozemky ve výměře 2,4210 ha tamtéž s tím, že za nevydané pozemky má oprávněná osoba nárok na bezplatné převedení jiných pozemků do svého vlastnictví, eventuelně na náhradu podle § 14 odst. 1 zákona o půdě. Po smrti O. Š. dne 13.12.1996 nabyl její majetek žalovaný jako její dědic. Pozemkový úřad rozhodl 30.3.1998 o jeho povinnosti vrátit vyplacenou náhradu za vyvlastnění pozemků ve výši, jež je uvedena ve vyvlastňovacím výměru. Tímto výměrem, vydaným odborem pro výstavbu ONV v K. dne 15.9.1955, byly J. P., právnímu předchůdci žalovaného, vyvlastněny pozemky v celkové výměře 2,7468 ha, přičemž náhrada za toto vyvlastnění činila 43.948,85 Kčs. Dne 22.11.1995 přijal Okresní soud v Karviné do soudní úschovy částku 172.451,85 Kčs pro původního vlastníka J. P. Tato suma, představující vedle náhrady za pozemky i náhradu za další věci, byla uložena na vázaném účtu. Soud prvního stupně z toho dovedl, že podle ustanovení § 317 tehdy platného občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., se stát zprostil svého závazku vyplatit J. P. náhradu, tedy náhradu vyplatil, a žalobě proto vyhověl.

Odvolací soud doplnil skutková zjištění soudu prvního stupně listinnými důkazy. Zjistil, že v rozvrhovém řízení rozhodl soud 16.9.1956 o rozdělení náhrady složené do soudní úschovy pro J. P. mj. tak, že mu byl přikázán zbytek složené částky, který činil 126.561,73 Kč. Zůstatek na tomto účtu k 24.1.1958 činil 112.079,53 Kč a po smrti J. P. byl zahrnut do jeho dědictví, jež nabyla E. P. Ta se tím stala jeho vlastnící. Odvolací soud posoudil, zda za této situace lze učinit závěr, že náhrada byla vyplacena. Měl zato, že ustanovení § 316 zákona č. 141/1950 Sb. bylo učiněno zadost, protože důvodem složení náhrady do soudní úschovy byla skutečnost, že vyvlastněné nemovitosti byly zatíženy právy dalších osob, jež bylo nutno z náhrady vypořádat. Tento důvod odpovídal ustanovení § 41 odst. 4 vyhlášky (správně vládního nařízení) č. 93/1950, a závazek státu je proto třeba považovat za splněný v důsledku oprávněného uložení do soudní úschovy. Okolnosti, týkající se omezené dispozice J. P. s depozitem, nepovažoval odvolací soud za rozhodující, protože zjistil, že zbytek depozita byl v dispozici jeho dědičky E. P. Okolnost, že šlo o nižší částku než činila celková náhrada, nemá na posouzení věci vliv, protože výše náhrady za pozemky tím nebyla dotčena.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm.c) OSŘ. Vytká soudu nesprávné právní posouzení věci při výkladu § 6 odst. 3 zákona o půdě, který je dle jeho názoru třeba

vykládat tak, že musí být prokázána skutečná výplata náhrady při vyvlastnění, a dále, že náhradu je třeba vrátit pouze v případě vydání pozemků. Soudy se nezabývaly okolností, že byla vydána pouze malá část pozemků, a že vydaná výměra činila 11% výměry vyvlastněných pozemků. U nevydaných pozemků bude teprve probíhat řízení o náhradě a není vůbec jasné, zda a kdy budou nároky uspokojeny. Za zásadní právní otázky považuje posouzení, zda musí být pro stanovení povinnosti oprávněné osobě vrátit státu náhradu za nemovitosti ve smyslu § 6 odst. 3 zákona o půdě prokázáno, že finanční náhrada byla při převodu nemovitostí na stát skutečně původním vlastníkům vyplacena, popřípadě že byla složena do soudní úschovy, protože ji původní vlastníci odmítli převzít, a zda povinnost oprávněné osoby k vrácení náhrady přísluší pouze za pozemky, které jí byly v restitučním řízení skutečně vydány.

Dovolatel poukazuje na to, že dle rozsudku soudu prvního stupně došlo k složení náhrady do soudní úschovy proto, že ji původní vlastník odmítl převzít (což prokázáno nebylo), zatím co odvolací soud jako důvod složení náhrady do soudní úschovy uvedl, že nemovitosti byly zatíženy právy jiných osob. Nesouhlasí se závěrem, že složením náhrady do soudní úschovy došlo k zproštění závazku dlužníka, protože chyběl důležitý důvod pro úschovu na straně věřitele. K soudní úschově došlo z důvodu uvedeného v § 40 (správně zřejmě § 41) odst. 4 vyhlášky (správně vládního nařízení) č. 93/1950 Sb., a při rozvrhovém řízení nakládal se složenou částkou Krajský národní výbor v O., který dal příkaz, aby z částky 172.451,85 Kč bylo proplaceno 39. 108,65 Kč třetím osobám. Zbytek peněz po rozvrhovém řízení byl uložen na vázaný účet, s nímž nemohl J. P. nakládat. V řízení nebylo prokázáno, co se stalo s předmětnou částkou po skončení rozvrhového řízení - peněžní prostředky mohly propadnout ve prospěch státu. Dovolatel navrhl, aby byly zrušeny rozsudky soudů obou stupňů a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových se vyjádřil k dovolání tak, že žaloba je opodstatněná a oprávněnost nároku žalobce je nesporně doložena provedenými důkazy. Plně se proto ztotožňuje se stanoviskem odvolacího soudu.

Dovolání splňuje náležitosti stanovené v § 241 a § 241a OSŘ. Dovolací soud dospěl k závěru, že je přípustné podle § 237 odst. 1 písm.c) OSŘ, protože řeší právní otázky, jež dosud nebyly dovolacím soudem řešeny (§ 237 odst. 3 OSŘ). Rozsudek odvolacího soudu proto přezkoumal z důvodů uvedených v dovolání (§ 242 odst. 3 věta první OSŘ). Předmětem přezkumu tak mohou být jen právní závěry odvolacího soudu, nikoli jeho skutková zjištění, když přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm.a) nebo b) OSŘ nepřichází v úvahu (rozsudkem odvolacího soudu byl potvrzen první rozsudek soudu prvního stupně v této věci).

Prvá otázka, označená dovolatelem jako zásadní rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce, se týká výkladu § 6 odst. 3 zákona o půdě z toho hlediska, zda lze považovat za výplatu náhrady za vyvlastněné pozemky složení náhrady do soudní úschovy v případě, že důvodem složení do úschovy byl postup příslušných státních orgánů podle § 41 odst. 4 vládního nařízení č. 93/1950 Sb., o výstavbě obcí. Dovolací soud v první řadě vychází ze zjištění odvolacího soudu, že důvodem složení náhrady do soudní úschovy byla právě tato situace, totiž že bylo více osob, které měly k náhradě právo, a bylo třeba uskutečnit rozvrhové řízení, nikoli okolnost, že by původní vlastník náhradu odmítl. Nebyla tvrzena ani jiná okolnost, z níž by bylo možno usuzovat, že důvodem složení do úschovy byl důležitý důvod na straně věřitele. Za této situace nešlo o případ soudní úschovy upravený v § 316 tehdy platného občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., ale o případ postupu příslušných státních orgánů při řešení práv více osob na náhradu, jak má na mysli citované vládní nařízení z oblasti výstavby obcí. Potud lze dát zapravdu dovolateli. Odvolací soud však učinil vlastní dokazování, které vedlo mj. k právě uvedenému zjištění o důvodu soudní úschovy, přičemž zjistil, že po smrti původního vlastníka byla částka, zbylá pro něj po provedeném rozvrhu náhrady, tj. 112.079,53 Kčs poukázána v rámci dědického řízení jeho dědičce E. P. to formou, že pro ni měl být založen účet na její jméno. Toto zjištění (jež dovolací soud nemůže přezkoumávat), je dle názoru dovolacího soudu dostatečným důkazem vyplacení náhrady za vyvlastnění ve smyslu § 6 odst. 3 zákona o půdě, i když náhrady nerozlišené na pozemky a další věci, za něž byla poskytnuta.

Při výkladu ustanovení § 6 odst. 3 zákona o půdě z toho hlediska, zda náhrada za vyvlastnění má být vrácena i v případě, kdy původní pozemky vydány nebyly, resp. nebyly vydány ani náhradní pozemky a dokonce ani poskytnuta jiná náhrada za nevydané pozemky, dovolací soud vychází z jiných závěrů než soud odvolací, resp. souhlasí s dovolatelem, že odvolací soud se touto otázkou blíže nezabýval. Dovolací soud vychází z toho, že zákon o půdě měl napravovat křivdy a nezakládat křivdy nové, a nacházet spravedlivé řešení v restitučních případech, které nedovoluje bezdůvodné obohacení. Smyslem citovaného ustanovení bylo zajistit, aby fyzické osoby, jimž byl vydán do jejich vlastnictví majetek, za něž již v minulosti obdržely náhradu, tuto náhradu vrátily. Je zde tedy patrná vazba na opětovně získaný majetek a dříve získanou náhradu. Jestliže oprávněné osobě majetek vydán nebyl, ale pouze se počítá s nejistou náhradou v budoucnu, není důvod, aby vracela náhradu za vyvlastněný majetek, jenž jí nebyl vydán ani nahrazen. V daném případě by se proto vrácení náhrady mohlo týkat jen poměrné části, odpovídající množství (výměře) vydaných pozemků; požadování části náhrady za nemovitosti, jež budou vydány teprve později, je proto

předčasné a v době rozhodování soudu nebyly podmínky pro její přisouzení.

Z uvedených důvodů dovolací soud neshledal rozsudek odvolacího soudu, ale ani soudu prvního stupně, správným, a podle § 243b odst. 2 věta první a odst. 3 OSŘ je zrušil a podle § 243d odst. 1 OSŘ věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, v němž jsou soudy vázány právním názorem dovolacího soudu. Rozhodnou nově též o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)